

Aan de andere kant van de lijn

Van Leila Guerriero is eerder verschenen
Een schim aan de Costa Brava

Leila Guerriero (1967, Junín) is een prominente, veelgeprezen schrijver en journaliste. Ze heeft tien boeken op haar naam staan en publiceerde veelvuldig in onder andere *Rolling Stone*, *L'Internazionale*, *El País* en *La Nación*.

Aan de andere kant van de lijn is door niemand minder dan Samanta Schweblin getypeerd als 'een masterclass in het schrijven van een onmogelijk boek', en het is tot Beste Boek van het Jaar uitgeroepen door zowel *El País* als *El Periódico*.

Naast vele andere prijzen, ontving Guerriero voor dit monument van een boek de Prix du Meilleur Livre Étranger in Frankrijk en de Premio Strega Europea in Italië.

LEILA GUERRIERO

Aan de andere kant van de lijn

roman

Vertaald uit het Spaans door Brigitte Coopmans

MERIDIAAN
UITGEVERS

2026

De vertaler ontving voor deze vertaling een projectsubsidie van
het Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Eerste druk, augustus 2026

© Leila Guerriero, 2024

© 2026 Nederlandse vertaling Brigitte Coopmans

Oorspronkelijke titel *La llamada*

Oorspronkelijke uitgave Editorial Anagrama, S.A.

Omslagontwerp Nanja Toebak

Omslagbeeld © Dani Yako

Auteursfoto © Magdalena Siedlecki

Typografie Wim ten Brinke

Wilco

ISBN 978 94 93486 08 9

NUR 302

www.meridiaanuitgevers.com

 @meridiaanuitgevers

 @meridiaanboeken

 Meridiaan Uitgevers

TDM (Text & Data Mining) is uitdrukkelijk niet toegestaan zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgeverij

Voor Diego, die me weet te vinden, ook al ben ik ver
weg

Voor mijn vader, die realiteit creëert (ook met zijn
beloftes; vooral met zijn beloftes)

Voor Dani Yako, die in april 2021 de eerste vraag
stelde: 'Heb je dit gelezen over mijn vriendin Silvia?'

‘Wie zou zo dwaas zijn om te sterven zonder
althans zijn gevangenis te hebben verkend?’
Marguerite Yourcenar (citaat gepost op de Face-
bookpagina van Silvia Labayru in juni 2022).
[...] De wijze is niet ziek.
Hij ondergaat de ziekte, maar is geen zieke.
– *Daodejing*

Het begint met een Latijns gezang op een dakterras.

Er staat wind in Buenos Aires op de avond van 27 november 2022. Het dakterras bevindt zich op een twee verdiepingen hoog pand, dat vol zelfbewustzijn zijn schoonheid uitdraagt, met de elegante hoogmoed die oude huizen soms over zich hebben. Het terras is bereikbaar via een lange gang met door roetaanslag verduisterde glazen wanden – een menselijk tintje, een noodzakelijk tekort –, waarna een trap van wit marmer hemelwaarts leidt. Ingeklemd in een huizenblok doet het dakterras denken aan een rustiek vlot, omringd door de golven van hogere gebouwen. In alles heeft een harmonieuze soberheid, een ascetisch gevoel voor design, de overhand (wat niet zo vreemd is aangezien twee van de bewoners van het pand architect zijn): Indisch bloemriet, klimplanten, lange banken, canvas klapstoelen, een bankje met witte kussens. De tafel van onbewerkt hout staat onder een schaduwdoek die wappert in een frisse wind die eerder nog een briesje was en de onbeheersbare hitte van de late lente op het zuidelijk halfrond verdrijft. Op de barbecue ligt bloedworst, kip, lendestuk. Om de zoveel tijd gaat een van de huiseigenaren, fotograaf Dani Yako, kijken of het vlees goed gaart. Zoals altijd is hij in het zwart gekleed: Lacoste-polo, spijkerbroek. Een paar jaar geleden had hij een flinke snor. Nu draagt hij een kort baardje, dezelfde bril met zwaar montuur. Als hij terugkomt aan tafel hoeft hij maar twee of drie woorden op te pikken om zich weer bij het gesprek te voegen. Dat is niet zo gek: hij kent bijna

iedereen die daar zit sinds 1969, toen hij dertien jaar oud was.

‘Ik heb gehoord dat La Royo ook bij de presentatie was,’ zegt Yako.

‘Waarom heb je niks tegen ons gezegd!’ roept Débora.

‘Ik heb haar niet gezien,’ zegt Silvia Luz.

Alba zegt, ietwat onverschillig: ‘Ik ook niet.’

Laura en Julia, Yako’s vrouw en dochter – de architectes die tijdens soortgelijke etentjes de naam La Royo vast al vaker hebben horen vallen – zeggen niks en Silvia en Hugo ook niet.

‘Nou ja, ik heb gehoord dat ze er was, ik heb haar zelf niet gezien,’ zegt Yako, met een kinderlijke verontwaardiging zijn schouders ophalend.

De presentatie waar hij op doelt is die van zijn laatste fotoboek, *Exilio*, met afbeeldingen van tussen 1976 en 1983, de meeste gemaakt in Spanje, waarop bijna alle mensen staan die op het dakterras aanwezig zijn (en anderen die hier niet aanwezig zijn). De presentatie was een paar weken geleden geweest, op donderdag 3 november 2022, in een boekhandel in de wijk Palermo genaamd Los libros del Pasaje. La Royo is docent Latijn aan de middelbare school waar ze allemaal op hebben gezeten, ze zijn ongeveer van dezelfde leeftijd: vijfenzeestig.

‘Ik had haar graag willen zien,’ zegt Débora.

En dan, alsof de achternaam Royo een geheime code is, heft iemand – misschien Débora – een zin aan in het Latijn: ‘Ut queant laxis, Resonare fibris.’ En Silvia Luz sluit aan: ‘Mira gestorum, Famuli tuorum.’ En Silvia: ‘Salve polluti, Lavii reatum.’ En aan het einde met zijn allen – ‘Sancte Ioannes’ – terwijl ze zachtjes en beschaafd, zodat de flessen en borden en glazen niet op de grond belanden, meetrommelen op het ritme van de hymne die ze zongen

in jaren waarin er nog niets gebeurd was, waarin alles nog aan het begin stond, een bacterie in een kiemstadium die uiteindelijk al het weefsel uiteen zou rijten.

*UT queant laxis
REsonare fibris
MIRA gestorum
FAMuli tuorum
SALve polluti,
LAVii reatum
SANcte Ioannes.*

De vertaling zou zijn:

Opdat uw dienaren
uit volle borst
uw wonderdaden
laten klinken
wis uit de schuld
van onze zondige lippen
Heilige Johannes.

Het is een hymne voor Johannes de Doper, in de achttiende eeuw geschreven door Paulus Diaconus. De verzen beginnen met de muzieknoten re, mi, fa, sol. 'Ut' is een oude vorm voor de muzieknoot 'do'.

'Ut,' roept Débora, 'is do!'

Ik zag haar voor het eerst op een foto in de krant. Hoewel ze op een soort betonnen plaat in een dichtbegroeide tuin zat, kon je zien dat ze lang was. Haar koperblonde haar, dat tot over haar schouders viel, omlijstte een fijngetekend gelaat, het soort katachtige schoonheid dat sommi-

ge mensen aan een kunstwerk doet denken, delicaat en ongetemd tegelijk. Ze had een brutale pony, zoals meisjes die vroeger droegen. ‘Meisje’, dat zelfstandig naamwoord paste bij haar. Ze zag er jaren jonger uit dan de leeftijd die je uit het artikel kon opmaken: vierenzestig. Ze droeg een blauw shirt met lange mouwen, een strakke spijkerbroek, open schoenen met sleehak en touwzolen. Ze was slank, bezat een natuurlijke wulpsheid en straalde de nonchalance uit van iemand die wel vaker op de grond zit zonder haar waardigheid te verliezen. Ze keek omhoog. De foto had een vruchtbare en tegelijkertijd dreigende sfeer, met een waterig licht dat het geheel iets dromerigs gaf (ze had er spijt van dat ze zich daar had laten fotograferen, in die te herkenbare tuin, want een van ‘die lui’ zou haar zomaar kunnen vinden en haar ‘een angstig moment, een nare ervaring’ kunnen bezorgen). Opvallend waren haar compacte, grove, grote handen; luide muziek in verhouding tot het verder vrij subtiele geheel. Haar ogen waren niet zichtbaar, maar ze zijn blauw. De kop boven het artikel, geschreven door Mariana Carbajal en gepubliceerd op 27 maart 2021 in de Argentijnse krant *Página/12*, luidde: ‘De ontvoering van Silvia Labayrú: haar aankomst op de ESMA en haar bevalling in gevangenschap’. Er stond een fout in, het accent: haar achternaam is Labayru, niet Labayrú. Maar de dag waarop ik dit bericht las, in de papieren zondagseditie, wist ik niet wie deze vrouw was en was ik ook niet geïnteresseerd in de spelling van die tekst, waarin zij vertelde: ‘Op 29 december 1976, toen ik twintig jaar oud was en vijf maanden zwanger, werd ik [...] naar de kelder van de ESMA gebracht [...], waar ik in een kamertje werd gemarteld [...], een beruchte plek die “Avenida de la Felicidad” werd genoemd. Daar ben ik ondervraagd, een tijdlang gemarteld. [...] veertien

dagen lang moest ik dag en nacht [luisteren] naar het geschreeuw van mijn kameraden die in de martelkamers terecht kwamen.' De journaliste lichtte toe dat het hier ging om een herinnering van 'Silvia Labayrú, voormalig lid van Montoneros, overlevende van het clandestiene detentiecentrum', de ESMA, waar ze anderhalf jaar had vastgezetten.

ESMA staat voor Escuela de Mecánica de la Armada, het opleidingsinstituut van de marine waar sinds de staatsgreep van 24 maart 1976 in Argentinië een clandestien detentiecentrum gevestigd was, het grootste van de bijna zevenhonderd die er in het land waren. Tussen 1976 en 1983, toen de dictatuur ten einde kwam, zijn daar door zogeheten Taskforces zo'n vijfduizend personen vastgehouden, gemarteld en vermoord. Minder dan tweehonderd hebben het overleefd. Het totale aantal verdwenen personen tijdens de dictatuur staat op dertigduizend.

Montoneros was een op peronistische leest geschoeide groepering die opkwam in de jaren zeventig, halverwege het decennium militariseerde met de vorming van het Montonerosleger en daarna ondergronds ging.

Binnen deze groep was Silvia Labayru actief, en vanaf haar achttiende maakte ze deel uit van de inlichtingenafdeling in de hoofdstad, waar de hoogst verantwoordelijke de Argentijnse auteur Rodolfo Walsh was, auteur van *Operación Masacre*, die op 25 maart 1977 op straat werd neergeschoten door een taskforce van de ESMA en nog altijd wordt vermist.

Het artikel in *Página/12* ging in op het feit dat zij samen met Mabel Lucrecia Luisa Zanta en María Rosa Paredes de eerste rechtszaak wegens seksueel geweld in het clandestiene centrum had aangespannen. Dat was in 2014. De rechtszaak was gestart in oktober 2020 en de uitspraak

werd verwacht in augustus 2021, vijf maanden na publicatie van het artikel. Hoewel Labayru in 1979 bij de VN-Vluchtelingenorganisatie UNHCR al een verklaring had afgelegd, in 1984 bij de CONADEP (Comisión Nacional Sobre la Desaparición de Personas, de Nationale Commissie inzake de Verdwijning van Personen) en in meerdere rechtszaken had getuigd tegen de onderdrukkers van de ESMA, en hoewel uit die verklaringen kon worden opgemaakt dat ze een vorm van misbruik had meegemaakt, had ze nooit details gegeven en was haar daar ook nooit naar gevraagd, omdat seksueel geweld tot 2010 onder de categorie ‘foltering en martelingen’ viel, een niet nader omschreven combi van onder meer de stroomstok, dryboarden, nepexecuties en klappen. Pas in dat jaar werd verkrachting een zelfstandig misdrijf, iets wat als zodanig kon worden berecht. Een tiental jaar later legden Labayru en de twee andere vrouwen – die zij niet kent – in die rechtszaak een verklaring af. Zij beschuldigde twee leden van de marine: Alberto Eduardo ‘El Gato’ González als haar verkrachter, en Jorge Eduardo ‘El Tigre’ Acosta, die in die jaren aan het hoofd stond van het clandestiene centrum, als de aanstichter van die verkrachtingen. Beiden hadden al meerdere levenslange gevangenisstraffen vanwege misdaden tegen de menselijkheid opgelegd gekregen.

Toen het artikel verscheen, had Silvia Labayru vier decennia lang niet met journalisten gepraat – haar dochter Vera en haar zoon David waren erin getraind om ‘nee’ te zeggen wanneer er iemand belde voor een interview – en, hoewel ik dat niet wist, was ze niet van zins om meer uitzonderingen te maken dan die voor *Página/12*.

Twee of drie dagen na de publicatie stuurde fotograaf Dani Yako, die ik al jaren ken, me twee whatsappberich-

ten. In het eerste stond een link naar het artikel in *Página/12*, dat ik al had gelezen. Het tweede was een vraag: ‘Heb je dit gelezen over mijn vriendin Silvia?’

Op 18 november 2013 verklaarde Silvia Labayru in de samengevoegde zaak tegen de ESMA: ‘Als vrouw waren wij hun oorlogsbuit. Onze lichamen werden beschouwd als oorlogsbuit. Dat is vrij gangbaar, om niet te zeggen heel gangbaar, als het gaat om seksueel geweld. En vrouwen gebruiken of beschouwen als deel van de buit is een gangbaar patroon in alle repressieve oorlogsgeschiedenissen [...] Hierin was dit geen uitzondering.’

Bob Dylan zingt: ‘En hoe vaak kan een mens zijn hoofd afwenden/ en doen alsof hij het niet ziet?’ Alles was gezegd. Men hoefde alleen nog maar te luisteren – of te willen luisteren.

Op het dakterras vertelt Dani Yako op gedempte toon, een zacht lispelen dat contrasteert met zijn assertieve toon (al is de inhoud van zijn woorden altijd vriendelijk en aftastend: ‘Jij houdt toch van jazz, of niet?’), dat ze op school de klassieken in het Latijn lazen, dat ze zes jaar les hadden gehad in die taal, twee in Grieks, zes in Frans.

‘En nu weet ik er niets meer van, ik spreek amper Spaans.’

Iemand komt met het Latijnse zinnetje: ‘*In vino veritas*’.

Silvia Luz Fernández zegt: ‘Na verloop van tijd zal dat alles zijn wat we ons nog van Latijn herinneren.’

Ze was de dag ervoor gestopt met roken (ze is al tientallen keren gestopt met roken) en kauwt doorlopend nicotinekauwgom. Ze heeft een hese schaterlach, kort wit of zilverwit krulhaar, een nauwkeurige dictie waarmee ze ironische zinnen aaneenrijgt die meestal haarzelf on-

deruithalen. Ze zit naast Dani Yako. Aan de andere kant Débora Kantor, kort haar, een eenvoudige kledingstijl die contrasteert met het bewerkelijke, golvende kapsel van Alba Corral. Dan zijn er nog Laura Marino, de vrouw van Yako, en Julia, hun dochter, die veel luisteren, weinig praten en aan de andere kant van de tafel zitten als twee frisse planten, ergens diep uit het bos. En dan nog Hugo Dvoskin, Silvia Labayru's partner, en naast Hugo Dvoskin zichzelf. Silvia Labayru. Lalabayru. Silvia. Silvina. En de naam van haar gevaar: Mora.

Op een dag in december 2022, terwijl ik in het buitengebied hardloop, herinner ik me dat ik als kind een tamme maar trotse roodbruine merrie had. Ze heette Mora, Morita. Ik stuur haar een whatsappbericht waarin ik dit vertel. Droogjes antwoordt ze: 'Ha. Morita.' Eigenlijk, bedenk ik later, is het een vrij domme toevalligheid.

De ESMA beslaat een terrein van zeventien hectare. Sinds 24 maart 2004 heet het, op last van de toenmalige president, Néstor Kirchner, niet meer Escuela de Mecánica de la Armada, maar Espacio memoria y Derechos Humanos, een groot nationaal herdenkingscentrum. Veel mensen noemen het 'de voormalige ESMA'. Iedereen die voor dit boek is geïnterviewd, noemt het nog steeds zoals het vroeger heette: 'We gaan naar de ESMA', 'We zijn in de ESMA', 'Ik ben gebeld door de ESMA'. Over het terrein verspreid staan onder andere de gebouwen van Museo Sitio de Memoria ESMA, Archivo Nacional de la Memoria, Casa por la Identidad, Centro Cultural de la Memoria Haroldo Conti, Espacio Cultural Nuestros Hijos, het Falklandmuseum, het Nationaal Secretariaat voor de Mensenrechten en het Argentijnse team voor Forensische

Antropologie. Het ligt vrijwel aan het einde van de Avenida del Libertador – een brede laan met statige panden waar een deel van de zogeheten creoolse aristocratie woont –, op een paar straten van de grens tussen de stad en de noordelijke voorsteden van Buenos Aires.

Sinds 1976 was het geheime detentiecentrum er operationeel in het Officiersverblijf, het pand dat het dichtst bij de grens tussen de hoofdstad en de voorsteden ligt. Het was bestemd voor het huisvesten van officieren en gast-docenten en dat bleef zo tijdens de dictatuur: de eerste en tweede verdieping bleven aan als logeerverblijf, terwijl in de kelder de folteringën plaatsvonden en gevangenen onder dwang documenten vervalsten en inlichtingen verwerkten; op de derde verdieping, ook wel bekend als Capucha, Kap (de gevangenen droegen het grootste deel van de tijd een kap over hun hoofd en voetboeien), lagen de cellen – de compartimenten – waar de ontvoerde gevangenen werden opgesloten, veelal leden van Montoneros, maar niet uitsluitend: er werden ook, in mindere mate, leden van het Revolutionaire Volksleger (ERP, Ejército Revolucionario del Pueblo) en andere linkse groeperingen ontvoerd, en er werden gepensioneerdën, adolescenten, nonnen en mensen wier naam in de verkeerde agenda voorkwam gemarteld. Er waren meerdere varianten mogelijk, maar doorgaans verliep zo'n proces ongeveer als volgt: iemand werd ontvoerd – op straat, thuis –, overgebracht naar de kelder en meteen gemarteld om informatie los te krijgen (zodat de eerstvolgende die een afspraak had met de desbetreffende persoon kon worden opgepakt). De ontvoerde gevangenen kregen een nummer tussen de 1 en de 999. Er waren veel nummers 1 en veel nummers 999. De groep veranderde wekelijks van samenstelling: elke woensdag werd er een aantal mensen

geselecteerd, met pentothal verdoofd en vanuit een vliegtuig in de Río de la Plata of in zee gedumpt (deze werkwijze staat bekend als ‘de dodenvluchten’). Er waren ook andere methodes: de kogel. In dat geval werd er een ‘barbecue’ georganiseerd: het lichaam werd in het achterliggende park verbrand.

En hoewel dit een van de honderden clandestiene detentiecentra was waar duizenden mensen verbleven van wie de overgrote meerderheid verdween, leek het op geen enkel ander.

‘Zoals in alle clandestiene detentiecentra tijdens de dictatuur,’ zegt Claudia Feld in het boek *ESMA*, geschreven door haarzelf en Marina Franco en uitgegeven door Fondo de Cultura Económica in 2022, ‘was er in de Escuela de Mecánica de la Armada sprake van een lichamelijke en geestelijk vernietigingssysteem [...] Voor de meeste ontvoerde mensen die er terechtkwamen was het een kort en onherroepelijk traject: ze werden gruwelijk gefolterd, geboeid en van de buitenwereld afgesloten in “Capucha” of “Capuchita”, tot ze kort daarna met een dodenvlucht of op een andere manier werden vermoord. Toch werd een kleine maar belangrijke minderheid van mannelijke en vrouwelijke ontvoerders in leven gehouden en maanden tot zelfs jaren vastgehouden. In die periode werden ze onder bedreiging met de dood gedwongen allerlei werkzaamheden te verrichten, in het kader van een regeling die bekendstond als “herstelproces”. [...] Dit “herstelproces” kende zijn meest actieve periode toen het centrum onder leiding stond van Jorge Acosta, tussen eind 1976 en de eerste maanden van 1979.’

Iedereen die in dit proces werd opgenomen stond onder toezicht van een militair, soms dezelfde als die de foltering had uitgevoerd. Als men van mening was dat het

herstelproces effect had, mocht de gevangene af en toe naar buiten. Hij of zij kon dan bijvoorbeeld een paar dagen bij familie doorbrengen. Ontvoerde vrouwen moesten zich verplicht 'vrouwelijk kleden' om te laten zien dat ze bereid waren het sekseloze militantenleven – al die onflatteuze bloezen en spijkerbroeken – achter zich te laten, en ze mochten mee uit eten of naar de hippe nachtclub Mau Mau, eigendom van een jetsetfiguur genaamd José Lata Liste.

Hoe dan ook bood het geen enkele garantie.

Je kon in het herstelproces worden opgenomen, worden vrijgelaten en alsnog naar een ander land worden gestuurd.

Je kon in het herstelproces worden opgenomen, verplicht moeten werken bij overheidsdiensten als het ministerie van Buitenlandse Zaken of Welzijn, en alsnog onder toezicht blijven staan, zelfs tot na de invoering van de democratie.

Je kon in het herstelproces worden opgenomen en alsnog geëxecuteerd worden.

De redenen waarom het lot de ene of de andere kant op viel zijn ondoorzichtig en stuiten allemaal op dezelfde muur: niemand weet het. Die willekeur stond garant voor de ideale angst: een die nooit ophoudt.

Het boek van Claudia Feld en Marina Franco geeft een aantal bijzonderheden over dit geheime detentiecentrum: het lag in het hart van Buenos Aires, in een levendige woonwijk op een steenworp afstand van het voetbalstadion van River; het viel onder het directe gezag van admiraal Massera, een van de drie leden van de Militaire Junta die de macht had gegrepen; in tegenstelling tot andere centra bleef het gedurende de hele dictatuur operationeel; er werden aan de lopende band valse persoons-

documenten, politieke rapporten en persberichten opge-
maakt, door gevangenen onder dwang vervaardigd; het
was het epicentrum van kwesties die wereldwijd voor op-
schudding zorgden, zoals de ontvoering van twee Franse
nonnen, drie Dwaze Moeders en – door een persoons-
verwisseling; ze zochten iemand die op haar leek – de
moord op de Zweedse tiener Dagmar Hagelin; het her-
stelproces (bedacht door Acosta) werd in geen enkel an-
der geheim detentiecentrum geïmplementeerd; er wer-
den meer dan dertig baby's geboren, waarvan de meeste
van de moeders werden gescheiden en overgedragen aan
de onderdrukkers, die ze grootbrachten als hun eigen kin-
deren.

Daar, op de derde verdieping, baarde Silvia Labayru op
een tafel een baby, een van de weinige die aan haar oor-
spronkelijke familie werd overgedragen.

'Ik snap niet wat jij interessant vindt aan Silvia Labayru.
Wat is er zo bijzonder aan haar?' vraagt iemand die me in-
formatie verstrekt en leestips geeft over het onderwerp.
'Ik begrijp niet wat je in haar ziet.'

Er is een vraag die mensen altijd stellen: 'Waarom kiest
u voor een bepaald verhaal, wat is uw criterium?' Mis-
schien wel het slechtste van allemaal. Een verwrongen en
arrogante behoefte om jezelf in de nesten te werken en er
uiteindelijk weer uit te komen. Of niet.

De eerste die die avond aankwam bij Dani Yako was Sil-
via Luz Fernández. Ze had lijn 12 wat eerder genomen in
de verwachting dat hij vertraging zou hebben, maar de
bus had het traject heel snel afgelegd. Daarna arriveerden
Débora Kantor, Silvia Labayru en Hugo Dvoskin. Ze had-
den alle drie een tijdje voor de deur gestaan zonder dat er

werd opengedaan (Yako was vergeten te zeggen dat ze moesten bellen, omdat je op het terras de intercom niet hoort: de neiging tot verstrooidheid lijkt voor veel mensen in deze groep een bindende factor). Silvia Labayru had een schaal met aardappelsalade bij zich die ze thuis had gemaakt. Ze was een paar dagen daarvoor teruggekomen uit Recife in Brazilië, waar Hugo Dvoskin, haar partner, die psychoanalist was, een lacaniaans congres had bijgewoond. Hij droeg een felblauw poloshirt en zag eruit zoals altijd: alsof hij net onder de douche vandaan kwam, fris en fruitig, klaar om een vulkaan te beklimmen. Zij droeg een korte, zwierige, donkerblauwe jurk van luchtige stof. Alba Corral arriveerde als laatste. Alba Corral en Silvia Luz Fernández wonen niet in Argentinië, maar in respectievelijk Madrid en Parijs. Alle anderen wonen in Buenos Aires. Hoewel het wat lastiger zou zijn om te zeggen waar Silvia Labayru nu precies woont.

Dani Yako, fotograaf, Argentijn, sinds 1976 in ballingschap in Spanje, in 1983 teruggekeerd naar Argentinië.

Silvia Luz Fernández, psychiater, Argentijnse, sinds 1979 in ballingschap in Frankrijk. Daar woont ze nog steeds.

Alba Corral, ondernemer, Argentijnse, sinds 1977 in ballingschap in Spanje. Daar woont ze nog steeds.

Débora Kantor, doctorandus in de Onderwijskunde, Argentijnse.

Hugo Dvoskin, psychoanalist, Argentijn. Silvia Labayru, studente geneeskunde, geschiedenis, psychologie, heel kortstondig sociologie, sinds juni 1978 in ballingschap in Spanje, momenteel pendelend tussen Madrid en Buenos Aires. Als je haar vraagt waar ze woont, antwoordt ze soms: 'In de limbus.'